

باسمه تعالی

طرح درس آیات الاحکام

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی

الف. معرفی و اهداف درس

موضوع اصلی درس آیات الاحکام، «نگاه قرآن به انسان» است. این موضوع و نتایجی که از آن به دست می‌آید می‌تواند در بسیاری از احکام اسلامی به‌ویژه احکام غیر عبادی تأثیر مستقیم داشته باشد. موضوعات فرعی در این باب عبارت است از:

1. روش استنباط احکام از قرآن

1-1. امکان استخراج احکام از آیات قرآن (تاریخ‌مندی یا فراتاریخی بودن احکام قرآن)

1-2. نسبت احکام قرآنی با ادله دیگر (سنت، عقل، عرف و سیره‌های عقلایی)

1-3. بررسی اطلاقات و عمومات قرآن و قابلیت تقیید یا تخصیص آنها

2- مناسبات انسانی از نگاه قرآن چگونه تعریف شده است؟

این مناسبات را می‌توان در موارد زیر تبیین نمود:

1-2. مناسبات مسلمانان با یکدیگر؛ اعم از فردی یا اجتماعی

2-2. مناسبات مسلمانان با پیروان سایر ادیان آسمانی

3-2. مناسبات مسلمانان با پیروان ادیان ساختگی، ملحدان و خداناباوران و...

3- از منظر قرآنی آیا انسان حق بر خطا دارد؟

مقصود از خطا در اینجا اعم از اشتباه و گناه است، و دایره شمول حق این جهانی است و نافی مسئولیت اخروی نیست.

ب. معرفی استاد

محمدحسن موحدی ساوجی؛ اجازه کتبی اجتهاد در علوم حوزوی، دکترای علوم قرآن و حدیث از دانشگاه قم، کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل از دانشگاه شهید بهشتی

<https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/mohammad-hasan-movahhedi-savoji>

ج. پیش‌نیازهای درس

آشنایی با سطوح عالی فقه و اصول، آشنایی با علوم قرآن و علوم حدیث (فقه الحدیث، رجال الحدیث و درایة الحدیث)، آشنایی با تفاسیر آیات مرتبط به‌ویژه تفاسیر فقه‌های عظام در لابلای کتب فقهی

د. منابع

1. منابع اصلی

طباطبایی، م. ح. (1417ق) تفسیر المیزان (تهران: انتشارات اسلامی)
رازی، ف. (1420ق) التفسیر الکبیر (قم: دار احیاء التراث العربی)
موحدی ساوجی، م. ح. (1397ش) مناسبات انسانی در قرآن (قم: دانشگاه مفید)

2. منابع فرعی

فاضل مقداد، کنز العرفان فی فقه القرآن
مقدس اردبیلی، زبده البیان و احکام القرآن
قطب الدین راوندی، فقه القرآن
منتظری، دراسات فی مکاسب المحرمه، ج ۱
گروه نویسندگان. (۱۳۹۵ش) مدرسه اجتهاد ش ۲ (ویژه کرامت انسانی) (تهران: سرایی)
منتظری، ح. ع. (1398) حقوق انسان و سب و بهتان (تهران: سرایی)
فناپی، ا. (۱۳۹۶ش) دین در ترازوی اخلاق (تهران: صراط)
طبرسی، ف. (1372ش) مجمع البیان (تهران: ناصر خسرو)
موسوی اردبیلی، ع. (1385) فقه الحدود و التعزیرات (قم: دانشگاه مفید)
منتظری، ح. ع. (1394ش) رساله الحقوق فی الاسلام (تهران: سرایی)
موحدی ساوجی، م. ح. (1399ش) انتقاد سیاسی و دینی در قرآن و سنت (قم: دانشگاه مفید)
موحدی ساوجی، م. ح. (1398ش) همگرایی اسلامی در قرآن (قم: دانشگاه مفید)

ه. تکالیف دانشجوی

1. شرکت مداوم در مباحث کلاس
2. نگارش یک مقاله علمی مرتبط
3. پیش مطالعه و تحقیق پیرامون مباحث کلاس
4. شرکت در امتحان میان ترم و پایان ترم

و. زمان بندی

جلسه اول: بیان کلیات، پیشینه آیات الاحکام، ملاک استخراج احکام از آیات قرآن

جلسه دوم: نسبت احکام قرآنی با سنت

جلسه سوم: بررسی اطلاعات و عمومات قرآن و شرایط تقیید یا تخصیص آنها

جلسه چهارم: نسبت احکام قرآن با دلیل عقل و سیره‌های عقلایی

جلسه پنجم: بررسی مناسبات مسلمانان با یکدیگر از منظر قرآن (مناسبات فردی، مناسبات خانوادگی)

جلسه ششم: بررسی مناسبات مسلمانان با یکدیگر از منظر قرآن (مناسبات فردی، مناسبات خانوادگی)

جلسه هفتم: بررسی مناسبات مسلمانان با یکدیگر از منظر قرآن (روابط اجتماعی و سیاسی)

جلسه هشتم: بررسی مناسبات مسلمانان با غیر مسلمانان از منظر قرآن

جلسه نهم: بررسی مناسبات مسلمانان با غیر مسلمانان از منظر قرآن

جلسه دهم: بررسی حق انسان بر خطا از منظر قرآن و آثار فقهی آن

جلسه یازدهم: بررسی حق انسان بر خطا از منظر قرآن و آثار فقهی آن

